

Žigmanov, Tomislav. Bibliografija Hrvata u Vojvodini 1990.-2002. : prinosi. Pula : Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika, 2005. 62 str. ISBN 953-6858-12-6

Hrvatski intelektualac iz Tavankuta Tomislav Žigmanov živi vrlo širok raspon spisateljskih interesa. Već sama činjenica da je nakon osnovne škole u Tavankutu (gdje se rodio 1967.) te strojarskotehničke škole u Subotici, završio studij filozofije na Filozofskom fakultetu u Novome Sadu, a naiđe se i na podatak da je studirao teologiju, ukazuje na stalno širenje duhovnih obzora. Oni, uz književnost (objavio je nekoliko knjiga poezije i refleksivne proze) i filozofiju (objavljuje tekstove o velikim filozofima u uglednim časopisima u Zagrebu, Sarajevu, Splitu), zadiru i u kršćansko teološki aspekt zapadne kulture, napose u etička pitanja. U književnim tekstovima tematizira gdjekad i pikantne pojedinosti. Interpretima njegove refleksivne proze *Iza efemerija svakodnevlja* zapela je za oko tema kastracije s asocijacijama na dvojicu velikih mislilaca i teologa: Origena koji se kastrirao sam i Abelarda kojega su kastrirali drugi. Dakle, mjesta na kojima Žigmanov zgodimice propituje svijet gotovo su provokativna u svojoj nultoj upitanosti.

Upitanosti, pa ni crnih misli, ne pošteđuje se Žigmanov niti u temama koje su mu, čini se, osobito na srcu. To su tekstovi koji se bave zavičajnom mikrokulturom i regionalnom kulturom ukoliko je ona hrvatska, tj. Hrvatima u Vojvodini. Njegova je svekolika zauzetost za Hrvate u Vojvodini razlogom što ga se gdjekad zove Robinom Hoodom hrvatske zajednice u Vojvodini jer ga se u javnosti prepoznaje upravo po toj zauzetosti.

Dio njegovih istraživanja kulture vojvođanskih Hrvata jest bibliografski rad, a posebno knjiga *Bibliografija Hrvata u Vojvodini 1990.-2002. : prinosi*, koju je objavio Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika u Puli, 2005. Ona logično slijedi iz znanstveno-esejističkih tekstova koji se bave bibliografskim pitanjima i bibliografija koje su objavljene u časopisima. I sama knjiga sadrži najvećim dijelom *Prinose za bibliografiju Hrvata u Vojvodini 1990.-2002.* objavljene u *Klasju naših ravni* 9, 1/2(2004), 75-100. (opisane su 134 knjige), uvećane za nekoliko jedinica koje nisu knjige. Samo je naslov nešto drukčije formuliran.

Ovdje ukratko želimo posebno promotriti bibliografiju u obliku knjige. Spomenimo tek da joj je prethodila bibliografija objavljena u *Časopisu za suvremenu povijest* 37, 1(2005), 205-224 pod naslovom *Prilog prikupljanju bibliografske građe za povijest Hrvata u Vojvodini 1990. do 2002.* Tu se nalaze popisane omeđene publikacije, serijske publikacije, prilozi o Hrvatima u serijskim publikacijama te autografirane publikacije (autor tako zove prigodne i interne publikacije). Riječ je, dakle, o izrazito tematsko-predmetnoj bibliografiji iznesenoj u formi preglednoga članka, tj. s autorovim tumačenjem svake skupine. Skupina omeđenih publikacija broji, na primjer, osam jedinica.

Bibliografija Hrvata u Vojvodini 1990.-2002.: prinosi opisuje, međutim, 134 knjige, 8 godišnjaka, časopisa, listova i glasila vojvođanskih Hrvata te 6 prigodnih i internih publikacija. Bibliografija ima imensko kazalo. To pokazuje kako biblio-

grafija u obliku knjige ima nešto drukčije kriterije. Nije, dakle, samo predmetna, već popisuje “knjige autora: /a/ koji pišu (i) na hrvatskome standardu, zatim onih /b/ koji se javno izjašnjavaju Hrvatima te koje javnost na temelju njihovih djela takvima i prihvaća, potom onih /c/ koji potječu iz Vojvodine ili trenutačno žive na području Vojvodine, /d/ a objavili su knjigu ma gdje bilo, no čiji sadržaj opet pripada oblasti kulturološki značajnoj za hrvatsku manjinsku zajednicu: naime, sadržaj mora naginjati književnosti, povijesti, etnologiji, društvenim znanostima, kulturi ... Osim toga, zastupljene su i knjige: /a/ ljudi koji nisu Hrvati iz Vojvodine ili uopće nisu Hrvati, /b/ ali se izravno bave nekim od pitanja značajnim za hrvatsku manjinsku zajednicu, /c/ i to bez obzira gdje je knjiga bila objavljena te /d/ na jezik kojim je pisana. To znači da u ovu bibliografiju Hrvata u Vojvodini nisu uvrštene knjige koje ne zadovoljavaju nijedan od navedenih kriterija. Tako postavljena, ovo je, najtočnije rečeno, bibliografija koja bilježi knjige Hrvata u Vojvodini te knjige o Hrvatima u Vojvodini, što, drugim riječima, znači da ne bilježi sve knjige Hrvata iz Vojvodine.”

Prilično složeni kriteriji za odabir građe posljedica su autorovih nastojanja da odgovori na dva pitanja. Prvo je: Što je uistinu hrvatska zajednica u Vojvodini? Odgovori na to pitanje u tekstu *Duhovni i kulturni identitet vojvođanskih Hrvata* objavljenom u *Hrvatskom iseljeničkom zborniku 2004* sugeriraju više krhotine razbijenoga zrcala negoli neki cjelovit pogled. Posebnu pozornost, među brojnim, zaslužuje slika koja zapravo predstavlja bijeli prostor. Slike o Hrvatima u Vojvodini nema, niti se želi da je bude. Njihovo se postojanje ignorira. Sintagmu *bijeli prostor* Žigmanov je višestruko varirao u svojim tekstovima, pa i kao *fenomenologiju bijelog prostora*, sve, čini mi se, u želji da se neka slika utisne u taj bijeli prostor jer ga ima, kad su vojvođanski Hrvati u pitanju, u percepciji stanovnika zemlje u kojoj se živi, a također i u matičnoj državi. To je, svakako, jedan od razloga što se bibliografski uvažava i prinose autora koji dolaze izvan Vojvodine pa i onih koji uopće nisu Hrvati niti su iz Vojvodine, a u svojim radovima tematiziraju neki segment života vojvođanskih Hrvata, dok će se radovi nekih etničkih Hrvata izostaviti jer su neutralni, nezainteresirani za kulturu Hrvata iz Vojvodine. Time smo već u području autorova odgovora na drugo pitanje: Što je hrvatska knjiga u Vojvodini? Odgovori pokazuju kako autorov bibliografski rad organski proizlazi iz njegova bavljenja temama o vojvođanskim Hrvatima.

Lako je uočiti kako se Žigmanov ograničava na razdoblje 1990.-2002. Raspadom Jugoslavije 1990. hrvatska se zajednica počinje konstituirati kao manjinska zajednica Hrvata u Vojvodini, a 2002. taj je status i formalno legaliziran. Žigmanov, dakle, bibliografski bilježi razdoblje konstituiranja hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini.

Raspored je građe u bibliografiji kronološki, po godinama, a unutar godine stručni. U jednoj godini Žigmanov građu dijeli u skupine: znanost, povijest, monografije, esejistika, djela nabožnog sadržaja, proza, poezija, bibliografije i još pokoju. Raspored je građe ponekad neprimjeren sa stanovišta jedinstvenoga klasiifikacijskog kriterija. Tako će za 1994. godinu u stručnu skupinu znanost spadati

Sekulićeva knjiga *Hrvatska preporodna književnost u ugarskom Podunavlju do 1918.*, a u struku povijest knjiga istog autora *Hrvatski bački mjestopisi (Povijest hrvatskih imena mjesta u Bačko-bodroškoj županiji)* premda su obje knjige i povijesne i znanstvene. Takvi bi se problemi, vjerujem, izbjegli da se unutar pojedinih godina primijenio abecedni raspored građe, tim više što je u nekim godinama upravo onoliko struka koliko je objavljenih djela. Obavijesti koje se daju nazivom struke iznad opisa, mogle su se integrirati u napomene.

Bibliografski se opis u Žigmanova sastoji od glavnoga opisa i napomena. Glavni opis sadrži glavne formalno opisne podatke (autor, naslov, nakladnik, mjesto i godina izdanja te broj stranica). Glavni je opis u odnosu na napomene manje opsežan i sažet. Podaci o izdanju, na primjer, ne navode se u glavnom opisu, već u napomenama i onda kada je podatak naveden u glavnom naslovu. U napomeni, uz najranije izdanje, navode se i podaci o kasnijima. Novo izdanje Žigmanovu nije posebna bibliografska jedinica, a to svakako valja ubrojiti u nedostatke bibliografije, tim više što je raspored građe kronološki po godinama, a podataka o drugom izdanju neke knjige neće biti u godini u kojoj je izdanje izišlo.

U napomenama se izvješćuje o sadržaju publikacije, o izdanju, povodu, o dodacima uz sadržaj, pogovoru, predgovoru i sl., te kazalima i drugim bibliografskim činjenicama. U napomenama Žigmanov ne drži do suhoparnoga tipiziranog jezika standardno predviđenih napomena. U njega su napomene zapravo cjelovit kratki tekst iznesen pregnantnim autorskim jezikom, gdjekad i s esejističko-kritičkim prizvukom.

Kriteriji za odabir građe i primijenjeni bibliografski opis pokazuju koliko je bibliografija o kojoj govorimo autorski koncipirana, pa i u stručno bibliografskim pitanjima. U stručno bibliografskim pitanjima bibliografija nije prinos, već koristi stanoviti otklon od suvremenih standarda. Taj je otklon osobna autorska odluka jer da je želio, mogao se ugledati u, primjerice, *Bibliografiju Vojvodine* koju izdaje Biblioteka Matice srpske u Novom Sadu, a koja u stručnom smislu, primjenom suvremenih standarda, predstavlja uzornu bibliografiju. Žigmanov nije profesionalni bibliograf pa je očito svojoj bibliografiji namijenio više kulturološku negoli stručnu zadaću. Iako sam ovdje nekim primjedbama taj otklon, misleći na stručna očekivanja od bibliografije, naznačio kao nedostatak, držim ga legitimnim autorovim pravom.

Osim što je autorska, Žigmanova je bibliografija i značajan kulturološki dobitak. Stoga se nije teško složiti s autorovim razlozima da je dadne u javnost. On, naime, tvrdi “da je nekakva a postojeća bibliografija vojvođanskih Hrvata uvijek bolja od moguće a nepostojeće, ako ništa drugo bar kao povod daljnjim raspravama o predmetu našega zanimanja”.

No, daleko od toga da je ova bibliografija zadovoljila tek minimalne kriterije. Po srijedi je djelo, iako knjiga opsegom tek za nekoliko stranica nadmašuje uobičajene predodžbe o brošuri, velikoga kulturnog značenja kakav je uostalom i ukupan autorov rad na proučavanju kulture vojvođanskih Hrvata. I to ne samo zbog toga, opet posuđujem autorovu misao, što je značenje knjige u maloj zajed-

nici veće. Autorova su, naime, suptilna razmišljanja o kriterijima manjinske opće nacionalne bibliografije, kao zrcala kulture te zajednice, poučna i za pitanja svake opće nacionalne bibliografije pa i one većinske, a napose korisna za određivanje bibliografske pripadnosti nacionalnoj bibliografiji onih Hrvata koji iz bilo kojega razloga žive i djeluju u inozemstvu. A to nije jedino mjesto na koje se u ovoj vrijednoj knjizi možemo osloniti.

Slavko Harni